

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล

แหล่งข้อมูลและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ.2546 ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งสำรวจในเดือนเมษายน พ.ศ. 2546 พร้อมกันทั่วประเทศ โดยพนักงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติจะทำการแจกบัตรครัวเรือนส่วนบุคคลในแต่ละชุมชน อาคารหรือหมู่บ้านตัวอย่าง ครัวเรือนส่วนบุคคลหนึ่งครัวเรือนจะมีหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกทุกคนในครัวเรือนต้องมีความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งมีครัวเรือนตามแผนการสุ่มทั้งหมด 26,520 ครัวเรือน แต่ในการแจกบัตรจริงนั้นมีครัวเรือนตัวอย่างที่ไม่สามารถแจกบัตรได้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น เป็นครัวเรือนที่รื้อถอนหรือไฟไหม้ เป็นบ้านว่าง หรือผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ไม่อยู่หรือไม่ให้ความร่วมมือ เป็นต้น ดังนั้นจึงมีครัวเรือนที่สามารถแจกบัตรรายละเอียดได้จำนวน 19,952 ครัวเรือน

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกทุกคนในครัวเรือนจะใช้วิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนตัวอย่าง ซึ่งพนักงานจะสัมภาษณ์เรียงลำดับตามความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจะมีข้อคำถามที่ถามเฉพาะผู้ที่ตอบสัมภาษณ์ด้วยตนเองและคำถามที่ถามทุกคน ดังนั้นกรณีข้อคำถามที่ถามทุกคน ถ้าผู้ที่อยู่ในข่ายที่ถูกถามไม่อยู่หรือเป็นผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี จะให้หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกคนใดคนหนึ่งที่ทำราบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ถูกถาม เป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แทนผู้นั้นตลอดแบบสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนมีผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งหมด 68,433 คน (จำนวน ไม่ถ่วงน้ำหนัก) จำแนกเป็นผู้ที่ตอบเอง 40,551 คน และผู้อื่นตอบแทน 27,882 คน

วิธีการเลือกตัวอย่าง

การสำรวจได้ทำในทุกจังหวัด (76 จังหวัด) โดยใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบขั้น 2 ขั้นตอน (Stratified Two-Stage Sampling) โดยมีจังหวัดเป็นสตราตัม(Stratum) ชุมชนอาคาร (ในเขตเทศบาล) และหมู่บ้าน (นอกเขตเทศบาล) เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง ครัวเรือนส่วนบุคคลเป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง

การเลือกตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง

จากแต่ละสตราตัมย่อยหรือแต่ละเขตการปกครอง ได้ทำการเลือกชุมชนอาคาร/หมู่บ้าน ตัวอย่างอย่างอิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของ

ชมรมอาคาร/หมู่บ้านนั้นๆ ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 1,932 ชมรมอาคาร / หมู่บ้าน จากทั้งสิ้นจำนวน 109,966 ชมรมอาคาร/หมู่บ้าน ซึ่งกระจายไปตามภาคและเขตการปกครอง เป็นดังนี้

ตารางที่ 1 การกระจายความถี่ของจำนวนชมรมอาคาร/หมู่บ้าน จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง

ภาค	รวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
กรุงเทพมหานคร	104	104	-
กลาง (ยกเว้น กทม.)	656	360	296
เหนือ	412	232	180
ตะวันออกเฉียงเหนือ	432	240	192
ใต้	328	176	152
รวมทั้งราชอาณาจักร	1,932	1,112	820

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546: 497)

การเลือกตัวอย่างขั้นที่สอง

ในขั้นนี้เป็นการเลือกครัวเรือนตัวอย่างจากครัวเรือนส่วนบุคคลทั้งสิ้น ในบัญชีรายชื่อครัวเรือนซึ่งได้จากการนับจดในแต่ละชมรมอาคาร/หมู่บ้านตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ โดยกำหนดขนาดตัวอย่างเป็นดังนี้คือ

ในเขตเทศบาล : กำหนด 15 ครัวเรือนตัวอย่าง ต่อชมรมอาคาร

นอกเขตเทศบาล : กำหนด 12 ครัวเรือนตัวอย่าง ต่อหมู่บ้าน

ก่อนที่จะทำการเลือกครัวเรือนตัวอย่าง ได้มีการจัดเรียงรายชื่อครัวเรือนส่วนบุคคลใหม่ตามขนาดครัวเรือน ซึ่งวัดด้วยจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และประเภทครัวเรือนเชิงเศรษฐกิจ

จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างทั้งสิ้นที่ต้องทำการแจกแจง จำแนกตามภาค และเขตการปกครอง เป็นดังนี้คือ

ตารางที่ 2 การกระจายความถี่ของจำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างตามแผนการสุ่ม
จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง

ภาค	รวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
กรุงเทพมหานคร	1,560	1,560	-
กลาง (ยกเว้น กทม.)	8,952	5,400	3,552
เหนือ	5,640	3,480	2,160
ตะวันออกเฉียงเหนือ	5,904	3,600	2,304
ใต้	4,464	2,640	1,824
รวมทั้งราชอาณาจักร	26,520	16,680	9,840

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2546: 498)

ประชากรตัวอย่างที่ศึกษา

เนื่องจากผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองนั้นเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปซึ่งมีจำนวน 40,551 คน (จำนวนไม่ถ่วงน้ำหนัก) แต่สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะผู้ที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป จึงทำให้มีตัวอย่างในการศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 37,202 คน และการที่เลือกศึกษาผู้ที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองนั้น เพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองน่าจะสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องและตรงต่อความเป็นจริงมากที่สุด ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองจึงน่าจะสามารถนำมาเป็นประชากรตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุของประชากรไทย ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งดำเนินการสำรวจในเดือนเมษายน พ.ศ. 2546 การศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษาประชากรตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และเป็นผู้ที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ในการศึกษานี้ได้คัดเลือกเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุและปัจจัยที่น่าจะมีผลต่อการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ ตลอดจนศึกษาถึงชนิดและสถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ จำแนกตามลักษณะภูมิหลังบางประการของประชากรที่ได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุรุนแรง

ข้อจำกัดของการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2546 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่มีอยู่แล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์จึงมีข้อจำกัดบางประการดังนี้ คือ

1. เนื่องจากประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะผู้ที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งสามารถเป็นประชากรตัวอย่างในการศึกษาได้แต่อาจจะไม่สามารถกล่าวอ้างได้ว่าเป็นตัวแทนของประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปทั้งหมดได้ เนื่องจากมีความแตกต่างกันของลักษณะต่างๆของตัวอย่าง ระหว่างผู้ที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองกับ ผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด(รายละเอียดของการเปรียบเทียบได้เสนอไว้ในตารางที่ผ.1 และตารางที่ผ.2 ของภาคผนวก) อาทิเช่น ตัวแปรเพศ ผู้ที่ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองมีสัดส่วนของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย แต่ผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมดกลับพบว่าเป็นเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนที่เท่าๆกัน เป็นต้น

2. โครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลของประชากรด้านสวัสดิการคำรักษาพยาบาล การเจ็บป่วยและการใช้บริการสาธารณสุข การประเมินสถานะสุขภาพของตนเอง และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยของประชากร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546: 1) สำหรับข้อคำถามของการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงจำนวนผู้ที่เคยได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุ ระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ ระดับความรุนแรง สาเหตุและสถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุ เพื่อใช้ในการวางแผนการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546: 77) ซึ่งจากวัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าวมาแล้ว จึงทำให้ไม่สามารถศึกษาตัวแปรที่สำคัญบางตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุได้ เช่น ความชำนาญในการขับขี่ยานพาหนะ ทักษะในการทำงาน ทักษะคิดต่อความปลอดภัย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าข้อมูลจะมีข้อจำกัดอยู่บ้าง แต่ข้อมูลจากโครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2546 นี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในระดับประเทศ และลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งจะสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องและตรงต่อความเป็นจริงมากที่สุด ผลของการศึกษาถึงการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุในครั้งนี้ จึงน่าจะมีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ รวมถึงอาจเป็นพื้นฐานในการกำหนดแนวทางป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุที่ประชากรไทยกำลังประสบอยู่ได้

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ หมายถึง การที่ร่างกายได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุ ระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ การได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุ หมายถึง การที่ร่างกายเกิดบาดแผล หรือเจ็บปวดอันเนื่องมาจากเหตุภายนอก หรือจากเหตุที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้คาดคิด เช่น จากอุบัติเหตุรถชน ตกต้นไม้ ถูกของมีคมบาด การต่อสู้ การถูกทำร้าย ร่างกายและเหตุการณ์รุนแรงต่างๆ เป็นต้น

การเคยบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุเพียงเล็กน้อย หมายถึง ในระหว่าง 1 เดือนก่อนวัน สัมภาษณ์ ผู้ตอบเคยได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุเพียงเล็กน้อย ไม่ต้องหยุดกิจกรรมประจำวัน และไม่ได้รับการรักษาพยาบาล

การเคยบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุรุนแรง หมายถึง ในระหว่าง 1 เดือนก่อนวัน สัมภาษณ์ ผู้ตอบเคยได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุจนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้ หรือต้องไปรับการรักษาพยาบาล หรือไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันได้และต้องไปรับ การรักษาพยาบาลด้วย

กิจกรรมประจำวัน หมายถึง กิจกรรมที่ต้องทำเป็นประจำทุกวัน เช่น การปฏิบัติงานอาชีพ การเรียนหนังสือ การทำงานบ้าน เป็นต้น

อุบัติเหตุจากยานพาหนะ หมายถึง การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้ตั้งใจ มาก่อน ซึ่งเกิดจากยานพาหนะทางบก/ทางน้ำ/ทางอากาศ

พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้เสี่ยงต่อการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ เช่น การดื่ม สุราหรือเครื่องดื่มมึนเมา เป็นต้น

ระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ หมายถึง ระยะเวลานับย้อนหลังจากวันที่สัมภาษณ์ไป 1 เดือน เช่น วันสัมภาษณ์ คือ วันที่ 8 เมษายน 2546 “ระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์” คือ ระหว่างวันที่ 8 มีนาคม - 7 เมษายน 2546 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546: 15)

ระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ หมายถึง ระยะเวลา นับย้อนหลังจากวันสัมภาษณ์ ไป 12 เดือน เช่น วันสัมภาษณ์ คือ วันที่ 8 เมษายน 2546 “ระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์” คือ ระหว่างวันที่ 8 มีนาคม 2545 - 7 เมษายน 2546 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546: 15)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและการวัดตัวแปร

การศึกษาการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุของประชากรตัวอย่างในประเทศไทย ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระ และได้มีการนิยามตัวแปรแต่ละตัวแปร ดังต่อไปนี้

ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามสำหรับการศึกษาครั้งนี้ คือ การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ ซึ่งได้มาจากคำถามข้อ RB15 เป็นคำถามที่ถามถึง การเคยได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุ

การได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ หมายถึง การที่ร่างกายเกิดบาดแผลหรือเจ็บปวด อันเนื่องมาจากเหตุภายนอกหรือจากเหตุที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดคิด เช่น เกิดจากอุบัติเหตุรถชน ตกต้นไม้ ถูกของมีคมบาด การต่อสู้ การถูกทำร้ายร่างกายและเหตุการณ์รุนแรงต่างๆ เป็นต้น

คำถามข้อ RB15 “ระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ ...(ชื่อ)... เคยได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุหรือไม่” ใช้มาตรวัดระดับอันดับ แบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ

- ไม่เคย
- เคยเพียงเล็กน้อย
- เคยรุนแรง

นอกจากนี้ในกลุ่มผู้ที่เคยได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุรุนแรง ได้มีข้อคำถามถึงชนิดและสถานที่ของการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ โดยมีตัวแปรดังนี้

ก. คำถามในข้อ RB16 จะถามเฉพาะผู้ที่เคยได้รับบาดเจ็บหรือประสบอุบัติเหตุรุนแรงถึงชนิดของการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ

คำถามข้อ RB16 “การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุที่ ...(ชื่อ)... ได้รับเกิดจากสาเหตุใด” ใช้มาตรวัดระดับนามมาตรา ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

- พลัดตกหกล้ม
- ถูกทำร้ายร่างกาย
- อุบัติเหตุจากยานพาหนะ
- จากการทำงาน
- อุบัติเหตุอื่นๆ

ข. สถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ ได้จากคำถามในข้อ RB19
 “การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุที่...(ชื่อ)... ได้รับเกิดขึ้นในสถานที่ใด” ซึ่งเป็นคำถามที่ถามต่อ
 จากข้อ RB16 ใช้มาตรวัดระดับนามมาตรา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้แบ่งสถานที่ เป็น 4 กลุ่ม คือ

- ภายในบ้าน/บริเวณบ้าน
- บนท้องถนน
- ในที่ทำงาน
- สถานที่อื่นๆ

ตัวแปรอิสระ

ลักษณะภูมิหลังของประชากร ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร คือ เพศ อายุ
 สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ พฤติกรรมเสี่ยง ประกอบด้วยตัวแปร 1 ตัวแปร
 คือ การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ และสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร คือ
 เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะภูมิหลังของประชากร ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1) เพศ ได้จากคำถามข้อ F4 ใช้มาตรวัดระดับนามมาตรา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- ชาย
- หญิง

2) อายุ หมายถึง อายุเต็มปีหรืออายุเมื่อวันเกิดครั้งสุดท้าย ได้จากคำถามข้อ F5
 ใช้มาตรวัดระดับอันดับ การศึกษาครั้งนี้แบ่ง 6 กลุ่ม ดังนี้

- 15 – 19 ปี
- 20 – 29 ปี
- 30 – 39 ปี
- 40 - 49 ปี
- 50 - 59 ปี
- 60 ปีขึ้นไป

3) สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพสมรสของผู้ให้สัมภาษณ์ ณ วันสัมภาษณ์
 ได้จากคำถามข้อ F6 ใช้มาตรวัดระดับนามมาตรา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- โสด
- สมรส
- เคยสมรส (หม้าย/หย่า/แยก)

4) ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นสูงสุดที่จบการศึกษา ได้จากคำถามข้อ F7 “...(ชื่อ)...จบการศึกษาสูงสุดชั้นใด” ใช้มาตรวัดระดับอันดับ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ (รายละเอียดการแบ่งกลุ่มเสนอไว้ในภาคผนวก)

- ไม่มีการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา
- ระดับประถมศึกษา
- ระดับมัธยมศึกษา
- ระดับอุดมศึกษา

5) อาชีพ หมายถึง ประเภทหรือชนิดของงานที่บุคคลนั้นทำอยู่ ได้จากคำถาม ข้อ F9 “ระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์...(ชื่อ)..... ทำงานอะไร” ใช้มาตรวัดระดับนามมาตรา แบ่งอาชีพเป็น 5 กลุ่ม คือ

- ไม่ได้ทำงาน
- วิชาชีพ /บริหาร
- เสมียน/บริการ
- เกษตรกรรม/ประมง
- รับจ้าง/ใช้แรงงาน

6) รายได้ หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ได้จากรายได้สุทธิที่เป็นตัวเงิน ซึ่งได้จากคำถามข้อ F12

คำถามข้อF12 “...(ชื่อ).....มีรายได้จากการทำงานหรือการลงทุนที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยประมาณเดือนละเท่าไร” ใช้มาตรวัดระดับอันดับ แบ่งช่วงระดับรายได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

- ไม่มีรายได้ (ทำงานแต่ไม่มีรายได้/ไม่ได้ทำงาน/ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง)
- ต่ำกว่า 3,500 บาท
- 3,500-6,999 บาท
- 7,000 บาท ขึ้นไป

2. พฤติกรรมเสี่ยง

การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมึนเมา หมายถึง การดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ เช่น สุราแม่โจง แสงทิพย์ หงส์ทอง สุรา 28 คีรี สุราขาว กระแช่ สาโท บรันดี ไวน์ วิสกี้ เบียร์ เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546: 13) ได้จากคำถามข้อ RB4

“ปัจจุบัน...(ชื่อ)...ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมึนเมาหรือไม่”

“ถ้าดื่ม ดื่มน้อยแค่ไหน” ใช้มาตรวัดนามมาตรา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- ไม่ดื่ม
- ดื่ม

3. สภาพแวดล้อม

1) เขตที่อยู่อาศัย หมายถึง ประเภทของเขตที่เป็นที่ตั้งของครัวเรือนที่ผู้ให้สัมภาษณ์ อาศัยอยู่ ณ วันสัมภาษณ์ ใช้มาตรวัดระดับนามมาตรา แบ่งออกเป็น 2 เขต ดังนี้

- ในเขตเทศบาล หมายถึง พื้นที่ในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง และสุขาภิบาลหรือเทศบาลตำบล

- นอกเขตเทศบาล หมายถึง พื้นที่นอกเขตเทศบาลและนอกเขตสุขาภิบาลทั้งหมด

2) ภาคที่อยู่อาศัย หมายถึง ภาคที่เป็นสถานที่ตั้งของครัวเรือนที่ผู้ให้สัมภาษณ์ อาศัยอยู่ ณ วันสัมภาษณ์ ใช้มาตรวัดระดับนามมาตรา แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

- กรุงเทพมหานคร
- ภาคกลาง
- ภาคเหนือ
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ภาคใต้

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ในการศึกษาการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุของประชากรในประเทศไทยครั้งนี้ ได้แบ่งวิธีการวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ซึ่งจะนำเสนอลักษณะทั่วไปของประชากรที่เป็นตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ พฤติกรรมการดื่มสุรา เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัย และการได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ ในรูปของตารางการกระจายความถี่ และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบหลายตัวแปรระหว่างลักษณะภูมิหลังของประชากร พฤติกรรมเสี่ยง และสภาพแวดล้อม กับการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ โดยใช้การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ Logistic Regression Analysis เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่แสดงทิศทางในเชิงเปรียบเทียบว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวจะมีอิทธิพลกับตัวแปรตามไปในทิศทางใด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอิสระที่กำหนดให้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบหรือกลุ่มอ้างอิง (Reference Category) และการนำเสนอข้อมูลของการศึกษาส่วนนี้จะนำเสนอด้วยค่าอัตราส่วนโอกาส(odds ratio)
3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะภูมิหลังของประชากร พฤติกรรมเสี่ยง และสภาพแวดล้อม กับชนิดของการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุและสถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ โดยจะนำเสนอในรูปของตารางไขว้ (Cross-Tabulation)

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งได้จำแนกตามลักษณะภูมิหลังของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ส่วนพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ สำหรับสภาพแวดล้อม ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัย และภาคที่อยู่อาศัย ทั้งนี้จำนวนตัวอย่างในแต่ละตัวแปรที่ปรากฏในวงเล็บในตารางเป็นการแสดงจำนวนตัวอย่างที่ไม่ได้ถ่วงน้ำหนัก แต่ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยที่แสดงเป็นผลที่ได้จากการถ่วงน้ำหนักแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ตัวอย่างที่เลือกมาสามารถเป็นตัวแทนของประชากรในระดับประเทศได้ จึงได้มีการถ่วงน้ำหนักจำนวนตัวอย่างดังกล่าว นอกจากนี้จำนวนตัวอย่างในตารางต่างๆที่แสดงอาจไม่เท่ากันทุกตัวแปร เนื่องมาจากการตัดจำนวนตัวอย่างที่ไม่ทราบ ไม่ตอบ และไม่เข้าข่ายของตัวแปรต่างๆออก โดยลักษณะทั่วไปของข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะภูมิหลังของประชากร

1.1 เพศ

ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษารุ่นนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 37,202 คน โดยมีสัดส่วนของประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ54.8 เปรียบเทียบกับร้อยละ45.2)

1.2 อายุ

ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 40.1 ปี เมื่อจำแนกอายุออกเป็น 6 กลุ่มอายุ พบว่า ประชากรกลุ่มอายุ 20-29 ปี และ30-39 ปี มีสัดส่วนเท่ากัน คือ ร้อยละ 21.9 และเป็นสัดส่วนที่มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 40-49 ปี (ร้อยละ19.3) กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ14.0) กลุ่มอายุ 50-59 ปี (ร้อยละ13.4) และกลุ่มอายุ 15-19 ปี (ร้อยละ9.4) ตามลำดับ

1.3 สถานภาพสมรส

ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่สมรสแล้วมากถึงร้อยละ66.8 รองลงมาคือ ผู้ที่เป็น โสด ร้อยละ 23.3 และอีกร้อยละ9.8 เป็นผู้ที่เคยสมรส (หม้าย/หย่า/แยก)

1.4 ระดับการศึกษา

ในการศึกษารุ่นนี้ได้แบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน ซึ่งพบว่า ประชากรมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ54.5) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ29.2) ไม่มีการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา(ร้อยละ8.4) และระดับอุดมศึกษา (ร้อยละ7.9) ตามลำดับ

1.5 อาชีพ

ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างเกือบหนึ่งในสามประกอบอาชีพเกษตรกร/ประมง (ร้อยละ29.5) รองลงมาเป็นผู้ที่ไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 26.0) อาชีพรับจ้าง/ใช้แรงงาน (ร้อยละ 22.5) และอาชีพเสมียน/บริการ (ร้อยละ11.7) ตามลำดับ ที่เหลือประกอบอาชีพวิชาชีพ/บริหาร (ร้อยละ10.3)

1.6 รายได้

ประชากรที่เป็นตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ย 3,557.6 บาทต่อเดือน และเป็นผู้ที่ไม่มีรายได้มากที่สุด(ร้อยละ 45.9) รองลงมาคือ มีรายได้ต่ำกว่า 3,500 บาท (ร้อยละ20.5) รายได้ 3,500-6,999 บาท (ร้อยละ19.4) และรายได้ 7,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ14.2) ตามลำดับ

2. พฤติกรรมเสี่ยง

2.1 การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมึนเมา

เมื่อพิจารณาถึงการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมึนเมา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมึนเมาถึงร้อยละ 62.6 และเป็นผู้ที่ดื่ม (ร้อยละ 37.4)

3. สภาพแวดล้อม

3.1 เขตที่อยู่อาศัย

เมื่อจำแนกประชากรตามเขตที่อยู่อาศัยแล้ว พบว่า ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลมากกว่าอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (ร้อยละ 66.8 เปรียบเทียบกับ ร้อยละ 33.2)

3.2 ภาคที่อยู่อาศัย

ประชากรตัวอย่างอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด (ร้อยละ 34.1) รองลงมาอาศัยอยู่ในภาคกลาง และภาคเหนือ สัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 21.3 และร้อยละ 19.5 สำหรับผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครคิดเป็นร้อยละ 13.9 ส่วนในภาคใต้พบว่ามีสัดส่วนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 11.0 เท่านั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามลักษณะภูมิหลังของประชากร
พฤติกรรมเสี่ยงและสภาพแวดล้อม

ลักษณะต่างๆของประชากร	ร้อยละ	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)
1. ลักษณะภูมิหลังของประชากร		
เพศ		
ชาย	45.2	15,786
หญิง	54.8	21,416
รวม	100.0	37,202
อายุ		
15-19 ปี	9.4	2,813
20-29 ปี	21.9	5,624
30-39 ปี	21.9	8,102
40-49 ปี	19.3	8,213
50-59 ปี	13.4	5,631
60 ปีขึ้นไป	14.0	6,819
รวม	100.0	37,202
อายุเฉลี่ย (ปี)	40.1	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	16.5	
สถานภาพสมรส		
โสด	23.3	7,400
สมรส	66.8	25,078
เคยสมรส (หม้าย/หย่า/แยก)	9.8	4,696
รวม	100.0	37,174*
ระดับการศึกษา		
ไม่มีการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษา	8.4	3,400
ระดับประถมศึกษา	54.5	19,840
ระดับมัธยมศึกษา	29.2	10,424
ระดับอุดมศึกษา	7.9	3,496
รวม	100.0	37,160*

หมายเหตุ: * จำนวนรวมได้ตัดจำนวนผู้ที่ไม่ตอบ ไม่ทราบ และไม่เข้าข่ายออกแล้ว

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆของประชากร	ร้อยละ	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)
อาชีพ		
ไม่ได้ทำงาน	26.0	10,260
วิชาชีพ/บริหาร	10.3	4,926
เสมียน/บริการ	11.7	5,825
เกษตรกรรม/ประมง	29.5	8,495
รับจ้าง/ใช้แรงงาน	22.5	7,696
รวม	100.0	37,202
รายได้ (บาท/เดือน)		
ไม่มีรายได้	45.9	16,572
ต่ำกว่า 3,500 บาท	20.5	7,058
3,500-6,999 บาท	19.4	7,331
7,000 บาทขึ้นไป	14.2	6,119
รวม	100.0	37,080*
	รายได้เฉลี่ย (บาท)	3,557.6
	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	7,100.9
2. พฤติกรรมเสี่ยง		
การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีนเมา		
ไม่ดื่ม	62.6	24,330
ดื่ม	37.4	12,872
รวม	100.0	37,202
3. สภาพแวดล้อม		
เขตที่อยู่อาศัย		
ในเขตเทศบาล	33.2	21,902
นอกเขตเทศบาล	66.8	15,300
รวม	100.0	37,202

หมายเหตุ: * จำนวนรวมได้ตัดจำนวนผู้ที่ไม่ตอบ ไม่ทราบ และไม่เข้าข่ายออกแล้ว

ไม่มีรายได้ หมายถึง ผู้ที่ทำงานแต่ไม่มีรายได้/ไม่ได้ทำงาน/ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลักษณะต่างๆของประชากร	ร้อยละ	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)
ภาคที่อยู่อาศัย		
กรุงเทพมหานคร	13.9	2,070
ภาคกลาง	21.5	11,427
ภาคเหนือ	19.5	8,308
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	34.1	9,595
ภาคใต้	11.0	5,802
รวม	100.0	37,202

การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ

การศึกษาจากตารางที่ 4 พบว่า ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่เคยได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุมากถึงร้อยละ 94.7 รองลงมาคือ เคยเพียงเล็กน้อย ร้อยละ 4.2 และเคยรุนแรง ร้อยละ 1.1 ตามลำดับ ซึ่งจากสัดส่วนของการได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุดังกล่าวที่พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ นั้นเป็นแนวโน้มที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยได้มีการพัฒนาทางด้านการสาธารณสุข ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความสนใจและช่วยกันรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจในเรื่องของความปลอดภัย ส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เครื่องป้องกันในขณะทำงาน การรณรงค์ให้สวมใส่หมวกกันน็อก และคาดเข็มขัดนิรภัยขณะขับขี่หรือโดยสารยานพาหนะ เป็นต้น และมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ อาทิเช่น การกำหนดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่เพื่อป้องกันการขับขี่ขณะมีเมมาเป็นต้น

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามการบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ

การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุ	ร้อยละ	จำนวน (ไม่ถ่วงน้ำหนัก)
ไม่เคย	94.7	35,216
เคยเพียงเล็กน้อย	4.2	1,570
เคยรุนแรง	1.1	415
รวม	100.0	37,201*

หมายเหตุ: * จำนวนรวมได้ตัดจำนวนผู้ที่ไม่ตอบ ไม่ทราบ และไม่เข้าข่ายออกแล้ว